

Kunnskapsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.: Utd.10-2022BeSø

Dato: 28.oktober 2022

Innspill til Utsynsmeldingen

Vi viser til invitasjon fra møte i Kompetansepolitisk råd 20/10-22 om å komme med ytterligere skriftlig innspill til Utsynsmeldingen.

Under møtet i Kompetansepolitisk råd ga YS tilbakemelding på at vi ikke umiddelbart er enige i beskrivelser og forutsetninger som ble lagt til grunn for innspillsrunden i møtet. I den første utfordringen sendt ut før møtet, er det skrevet: "Det er ikke mulig å dekke alle kompetansebehov som arbeidslivet har. Til det er vi for få mennesker i arbeidsdyktig alder." Dette kan forstås slik at det er umulig å lykkes med kompetansearbeidet. Dette synes vi er en passiv holdning.

Vi mener at vi fortsatt må ha høye mål og jobbe for at vi skal kunne greie å utvikle den kompetansen vi trenger for å løse de oppgavene som ligger foran oss, og sørge for at folk kan få tilgang til å utvikle den kompetansen de trenger for å delta i arbeidslivet. Dette er et krevende og omfattende prosjekt, og det involverer flere sektorer enn bare kompetansesektoren. Det handler ikke bare om grunnopplæring og etter- og videreutdanning, men også om livslang læring. Det handler ikke bare om formell utdanning, men også om læring i arbeidslivet. Det handler ikke bare om hvor mange vi er, men om hvordan vi bruker de vi har. Det handler om system vårt og hvordan dette er rigget, om hva vi kan endre på for å inkludere flere, om hvordan vi kan fange opp folk tidlig nok, og om hvordan vi kan bli bedre på omstilling.

Og så skjønner også vi at det ikke vil være mulig å løse alle utfordringene samtidig, og at det må gjøres prioriteringer i forhold til hva som er viktigst akkurat nå og i hvilken rekkefølge en skal igangsette ting og/eller endre på ting. Til grunn for en slik prioritering bør det tas hensyn til et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, der vi mener at bl.a. rapportene fra Kompetansebehovsutvalget er et viktig bidrag. Men det langsiktige målet om at vi skal greie å videreutvikle og øke kompetansebeholdningen i samfunnet slik at vi opprettholder høy produktivitet og kvalitet, har god nok tilgang på kompetanse i forhold til etterspørsel, og et system og tilbud som inkluderer alle, det må ligge fast.

Vi ble også utfordret på spørsmål knyttet til rett til etter- og videreutdanning og behov/ønske om å nedsette et partssammensatt utvalg som skal utrede hvordan arbeidstakere kan opparbeide seg en rett til kompetanseheving gjennom arbeidslivet. YS synes kanskje at "kompetanseutvikling" er en bedre formulering enn "kompetanseheving", men vi vil være positive til et slikt initiativ. Vi ønsker imidlertid å utvide oppdraget til et slikt utvalg.

Kompetanseheving er ikke bare avhengig av rettigheter men henger også sammen med økonomi og finansiering. YS har ved flere tidligere anledninger foreslått at et partssammensatt utvalg skal se på en ordning med kompetansefond. Vi ønsker derfor at et slikt utvalg skal se på både rettigheter til kompetanseheving og finansiering av dette.

Når det gjelder de mer kortsiktige prioriteringer og satsinger, viser vi til YS sitt innspill under høringen om statsbudsjettet i Stortingets Utdannings- og forskningskomite, der vi påpekte følgende:

Det er kompetanse som skal hjelpe oss gjennom dårlige tider, og det er kompetanse som skal bygge landet vårt for framtida. Det er derfor viktig også i vanskelige økonomiske tider, å bruke ressurser på kompetanse og gjøre gode prioriteringer.

Vi registrerer et kutt i Kunnskapsdepartementets budsjettet på 2,6 prosent til kompetanse og livslang læring uten justering for lønns- og prisvekst, sammenlignet med fjorårets budsjett. Når også andre sektors budsjetter som skal finansiere omstilling og kompetanseutvikling for å fremme yrkesmessig og geografisk mobilitet i arbeidslivet er kuttet, er YS bekymret for at kompetanse som det viktigste arbeidskraftsmobiliserende virkemiddelet samlet sett ikke er prioritert høyt nok i årets budsjettet.

Men YS finner flere gode prioriteringer i årets budsjett. Det er gledelig at fag- og yrkesopplæringen blir styrket, blant annet gjennom utstyrsstipend og midler til fagbrev for de som har videregående opplæring fra før. Vi er også glade for at ordningen "Fagbrev på jobb" som YS ved tidligere anledninger har løftet fram her i komiteen, har fått en økning på 12 mill til 60 mill. Vi tror imidlertid ikke denne økningen er tilstrekkelig for å imøtekomme det behovet som er, og håper det kan finne plass til en ytterligere økning. Hvis ikke, ber vi komiteen om å ha dette i bakhodet når revidert budsjett skal behandles.

Videre synes vi det er bra at det foreslås flere studieplasser innen høyere yrkesfaglig utdanning, men 500 nye studieplasser er kun halvparten av de plassene Stortinget vedtok i sin opptrappingsplan for fagskolesektoren. YS skulle gjerne ha sett at det hadde vært rom for en dobling av antall nye studieplasser i forhold til det som nå er foreslått, og ber komiteen vurdere muligheten for en større økning enn det som ligger i forslaget.

YS er bekymret for signalene om å fase ut bransjeprogrammene. Vi er klar over at det ble satt et kortsiktig perspektiv for bransjeprogrammene da disse ble etablert i 2020. Det er imidlertid slik at disse korte og yrkesrettede opplæringstilbudene har truffet godt. I følge en rapport om bransjeprogrammene utarbeidet av HK-dir (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse) ble det i 2020 og 2021 gjennomført 509 ulike kompetansetilbud med ca 35 000 deltakere, og det meldes om høy gjennomføringsgrad. Bransjeprogrammene har vært et godt svar på en av de tingene YS har etterlyst i mange år når det gjelder livslang læring, nemlig

korte, arbeidslivsrelevante og lett tilgjengelige opplæringstilbud som kan gjennomføres ved siden av ordinær jobb. Vi er fortsatt overbevist om at hvis vi skal greie å opprettholde og videreutvikle vår humankapital, så er opplæringstilbud som bransjeprogrammene nødvendig.

Sitat fra Prop. 1 S der bransjeprogrammene omtales: "Dagens utdanningstilbud er ikkje godt nok tilpassa behova til dei som ønsker kompetanseutvikling, noko som særleg gjeld dei som er sysselsette, både i byane og i distrikta."

YS er enige i denne beskrivelsen, og forstår derfor ikke hvorfor det velges å fase ut bransjeprogrammene som svarer på problemet. Hvis kuttet i Kompetanseprogrammet på 50 mill til bransjeprogrammene opprettholdes, fjernes en viktig brikke som er nødvendig for den jobben vi skal gjøre i forhold til livslang læring.

Utover dette viser vi til YS sitt innspill av 22.06.22 til Utsynsmeldinga.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Bente Søgaard
spesialrådgiver
utdanning- og kompetanse